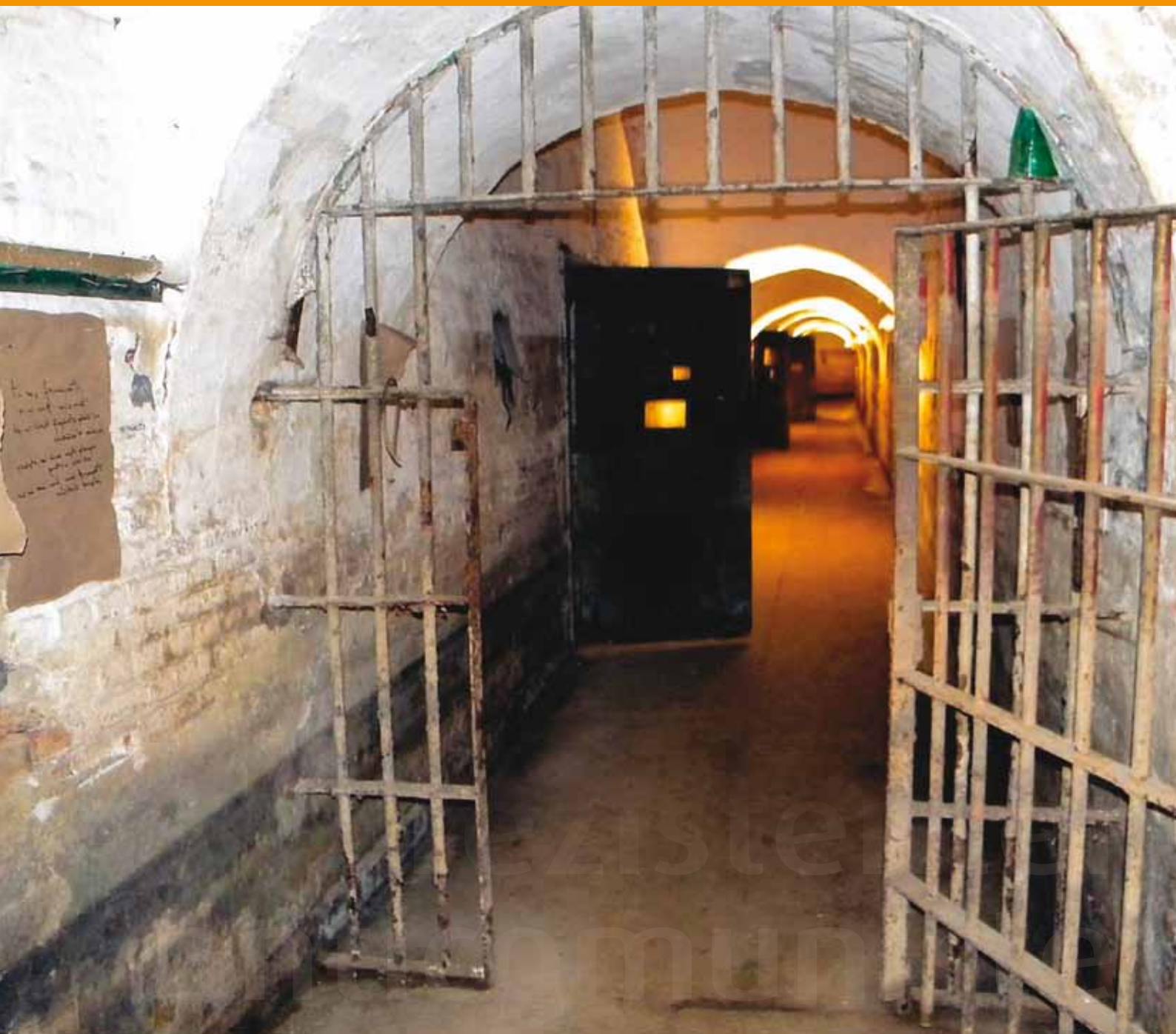

Eroii

NR. 37 - iulie 2014

REZISTENȚEI ANTICOMUNISTE

Din temniță, în închisoarea mare, numită România

După 16 ani de teroare, sau pentru alții peste două decenii, în vara lui 1964 ultimii deținuți politici părăseau închisorile comuniste, trecând, într-o altă închisoare, mai mare, numită România. Un eveniment istoric, de la desfășurarea căruia se împlinește o jumătate de secol. Teroarea comunistă intra într-o altă fază: de tracasare, urmărire, șantaj.

Amnistierea și eliberarea majorității deținuților politici din România a fost stabilită prin decretele nr. 767/1963, nr. 176 și nr. 411/1964, care nu au fost publicate în Monitorul Oficial, așa că publicul larg nu cunoaște conținutul lor. Înainte de a fi eliberați, deținuții au fost avertizați că nu le era permis să spună nimic despre cele pătimate, prin diferitele locuri de detenție.

Potrivit statisticilor oficiale, în ianuarie 1960, numărul persoanelor condamnate pentru delictul împotriva securității statului era de 17.613. Numărul lor a scăzut în 1962 de la 16.327 la 13.017, în urma eliberării mai multor legionari. În 1963, el s-a redus la 9.333, pentru ca, în 1964, majoritatea celor rămași în închisori să fie puși în libertate.

Într-un document de bilanț al M.A.I. privind grațierile efectuate la sfârșitul anului 1963 și în prima jumătate a anului 1964, apare menționat faptul că au fost puși în libertate 10.014 condamnați. Autorul sintezei considera că majoritatea acestora s-au integrat sau își manifestă intenția de a participa efectiv la viața socială, alții „au adoptat o poziție de expectativă și

izolare, evitând a mai veni în contact cu persoane suspecte și a purta discuții cu caracter politic din teama de a nu atrage atenția organelor noastre”.

Cei mai mulți au primit pensii din partea statului, iar unii au fost reîncadrați în vechile lor locuri de muncă, inclusiv în universități și institute de cercetare științifică.

Fostul ministru de Externe, Corneliu Mănescu, a povestit cum s-a derulat procesul eliberării „politicilor”: Amnistierea deținuților politici s-a făcut din 1962 până în 1964, în mai multe tranșe, și a întâmpinat opoziția mai multor membri din conducerea partidului. Era, de fapt, o măsură politică în consens cu „reabilitările” victimelor stalinismului din celelalte țări. Numai că Gheorghe Gheorghiu Dej i-a eliberat pe toți, nu doar pe câțiva, cum s-a întâmplat în Uniunea Sovietică, de exemplu. Ceea ce i-a atras un mare capital politic în Occident. Aș vrea să spun - cu o anumită malițiozitate - că Dej a acceptat să dea curs acestor intervenții, deoarece și-a dat seama că va rămâne de pe urma acestei măsuri și cu un prestigiu crescut pe plan extern.

La ieșirea din închisoare, autoritățile penitenciare le-au pregătit deținuților politic declarații - tip, prin care aceștia se angajau să nu divulge nimic din ceea ce văzuseră, sau li se întâmplase în închisori. Acestea aveau următorul conținut:

„Declarație

Subsemnatul... , domiciliat în... .

La punerea mea în libertate de la Penitenciarul..., am luat la cunoștință de faptul că nu am voie să divulg nimic din cele văzute și auzite de mine în legătură cu locurile de deținere pe unde am trecut și despre deținuții rămași în locurile de deținere.

În cazul în care nu voi respecta cele arătate mai sus, am luat la cunoștință că sunt pasibil de a suporta rigorile legilor RPR”.

„Punerea în libertate a deținuților politici anticomuniști în 1963-1964 a fost un act politic important, consecință a ieșirii treptate, prudente și dificile de sub tutela URSS și a apropierii, moderate, de Occident”.

Din temniță, în închisoarea mare, numită România

CONTINUAREA REPRESIUNII CU ALTE METODE

După eliberarea deținuților politici din 1964, Securitatea a declanșat o acțiune de supraveghere informativă la nivel național. Suspecții puteau fi nu doar foștii deținuți politici, ci și persoane fără antecedente politice, dar care erau considerate „cu potențial ostil”.

Această schimbare de metodă era cerută de nevoia unor relații internaționale ameliorate și se baza pe siguranța controlului asupra prizonierilor „lagărului comunist”.

În acest sens, după 1964, represiunea comunistă împotriva opozițivilor regimului s-a adaptat la noile realități, utilizând instrumente mai rafinate de reprimare a opozițivilor: impunerea domiciliului obligatoriu, supravegherea foștilor deținuți politici, utilizarea spitalelor de psihiatrie ca locuri de reclusiune, arestarea și anchetarea sub pretextul unor delict de drept comun etc.

CÂȚI DEȚINUȚI POLITICI AU FOST ELIBERAȚI prin aplicarea Decretului 767/1963 și a celorlalte două acte normative speciale din 1964?

Au fost avansate diferite cifre. „Reorientarea politicii externe a coincis, după 1960, cu semnificative mutații în politica internă, în primul rând cu relaxarea regimului polițienesc. Închisorile politice au început să se deschidă în 1962, când au fost eliberați, după cifre oficiale, 1.304 deținuți, urmați în 1963 de alți 2.892 și în primele 4 luni ale lui 1964 de ultimii 464, mulți închiși după 1944, alții – legionarii – și mai

de mult, din 1941”, consideră istoricul Vlad Georgescu (*Istoria Românilor. De la origini până în zilele noastre*, ediția a III-a, Editura Humanitas, 1992, p. 270).

Așadar, 3.356, dacă ne raportăm strict la efectele celor trei decrete amintite. Numărul ne pare neverosimil, știind ce însemnau, în comunism, „cifrele oficiale”.

Reputatul istoric Dennis Deletant propune alte cifre: „Numărul persoanelor condamnate la închisoare pentru infracțiuni «împotriva securității statului» (adică împotriva statului cu partid unic) era în ianuarie 1960 de 17.613. Prima scădere vizibilă s-a produs între ianuarie și decembrie 1963, când numărul s-a micșorat de la 16.327 la 13.017, mulți legionari fiind

eliberați. În următoarele 12 luni, ca urmare a amnistiiilor decretate de Gheorghiu-Dej în 1963 (nr. 5 și 767), numărul a scăzut la 9.333, iar în 1964 (nr. 176 din aprilie și nr. 411 din iulie) mulți dintre cei rămași au fost puși în libertate” (cf. *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc, 1948-1965*, traducere de Lucian Leuștean, Editura Polirom, 2001).

Paralel cu retragerea trupelor rusești. Ministerul de interne a înființat un birou special „K”, condus de col. Mihai Petru, care avea misiunea să pregătească eliberarea deținuților politici prin angajamente de încadrare în acceptarea condițiilor de colaborare. Aceste birouri „K” au luat ființă la Gherla, Aiud, Botoșani și Jilava, punându-se accentul asupra deținuților ce avuseseră o funcție de conducere în partidele istorice.

Ultima reeducare

GHERLA

Reeducarea la Gherla se făcea sub conducerea comandantului maior Gheorghiu și politrucul Domocoș. Ajutor din partea deținuților era Raul Volcinski, fost profesor de marxism la Cluj. Scopul Serviciului „K” era de a face din deținuți, informatori înainte de eliberare, să arunce cu noroi în trecut și persoanele cunoscute și să dea declarații cu promisiunea că nimeni nu va avea de suferit și numai în acest fel va fi eliberat fiindcă nu mai contează pedeapsa și pentru ce ai fost condamnat.

În acei ani când se observa, de către cei în drept, că se merge spre eliberarea deținuților politici, mai ales că pe 15 Noiembrie 1960 fuseseră scoși pe targă, sau în cărje aproape 100 grav bolnavi, de boli incurabile, confirmându-se că la Gherla se continua exterminarea bolnavilor prin lipsa de medicatie sau refuz de trimitere la spitale.

Pentru ilustrarea acestei situații subliniem numele câtorva din cei peste 100 de morți în perioada reeducării, după 1959:

Adam I. Constantin condamnat în 1959, exterminat în 1963.

Agapi V. Alexandru, n.1897 la Iași, mort pe 19-06-1963.
ALEXANDRESCU Alexandru, prof. București, mort 1959.
ALION I. PAVEL ?n. 1900 la Pinul de Jos, jud.Alba. mort 1960.
AMISCULESEI Filip, mort 1959.
Anagnastopol Nicolae, n.1890, mort 1963.
Ananiu Gheorghe, n. 1888 mort 1961.
Anastasescu D. Ștefan, mort 1961
Anastasescu N.Ion, n.1885 mort ??-05-1963
Andreescu, colonel, mort Feb.1962
Andronic I. Gheorghe, n.1898 mort 11-08-1962
Andronic I. Bznone, mort 1959
Angelescu V. Radu, mort 1960
Antal Francisc, n. 1938 mort 1959

Antohie Matei, învățător, mort 1959
Antonescu Gheorghe, mort 1963
Ardeleanu Gheorghe Ion, mort 1959
Ardeleanu Leon, locotenent executat 1960
Archideanu Ion, n.1900 mort 29-06-1959
Aroneanu D. Romul, n.1896 la Cincu mort 30-10-1959
Atangea Anton, mort 1960
Avățafului Nicolae, n.1895 mort 1960
Baboi , prof. Turnu Severin, mort 1959
Bakos Iosif, n.la Sâncrăieni-Cluj, mort 1959
Bărbiei Emanoil, n.1916, aviator, mort 1959
Barbu I. Aurel, mort 1961
Berbescu Aurel, n.1911, din

„...Și dragostea de neam m-a făurit să cânt moșia-n care n-am doi coți pentru mormânt. Și pentru aceasta fac osânda cea mai grea, nici zdreanța-n care zac nu e măcar a mea...”

Nichifor Crainic

Rusănești, mort 1961
Bogdan Iosif, n.1890 la Falcu, mort 11 Dec.1961
Brândusan Victor, n.1903 Cehu Silvaniei, mort 1963
Braha I.Aurel, n.1902 în Bucovina, mort 10-04-1962
Brosser Tanget, n.1894, cetățean francez, mort 1962
Borzan Aurel din Făgăraș, mort 1960
Boros Ioan, n.1899, la Sâncraii-Mureș, mort 1960
Călin Gheorghe, mort- 1962
Cazacu T. Gheorghe, mort 1962
Faliboga Ion, învățător, Tg. Mureș, mort iulie 1963

Lista e foarte lungă...

AIUD

Din 1959 s-au ales 200 deținuți care au lucrat în ateliere si li s-au dat un regim alimentar mai bun. De fabrică se ocupa căp. Ivan si căp. Lorintz, acesta având și rolul de educator; cei din fabrică beneficiau de ziare, o gazetă de perete și primeau pachete. Odată cu venirea lui Gheorghe Crăciun la comanda închisorii, s-a implicat și ministrul Drăghici, cu Serviciul „K”, deservit de 17 ofițeri de securitate, din care 7 lucrau acoperit, ca gardienii pe secție (mărindu-se numărul informatorilor în celule).

Timp de peste un an, deținuții erau chemați la discuții amicale cu călăii de ieri, care îți dădeau o țigară, te întrebau de sănătate, lucruri nevinovate, dar poți să știi ce discuta fiecare. Într-o zi s-a deschis vizeta și s-a dat un ziar. Oamenii au rămas ca la dentist... S-a deschis și ușa zăvorâtă și au apărut cărți cu brațu... De la cei „ce nu mai erau” s-au adus ochelari și li s-a dat celor ce și pierduseră acuitatea vizuală ca să se poată lămuri și asupra vieții de afară și asupra literaturii socialiste...

Pe 10 Aprilie 1962 s-au amenajat celulele 320 și 321 din secția a 5-a cu paturi vopsite și cazarmament nou, iar pe mijloc o masă lungă cu vase, cu flori. Au fost aduși vreo 30 legionari și așezați pe bănci, printre ei găsindu-se:Viorel Boborodea, Virgil Bordeianu, Iosif Costea, Ion Dumitrescu-Borșa, Ion Damian, Nicolae Grigorescu, Vasile Hanu, Virgil Mateiaș, Ion Mureseanu, Gheorghe Parpalac, C.Teo-fănescu, Ghită Savin, Vasile Savin, Victor Vojen, Dumitru Groza, Petre Țocu... În mijlocul lor a apărut col. Gheorghe Crăciun, care le-a spus că au fost selecționați creându-li-se posibilitatea de a discuta probleme sociale, economice, politice, de orice natură, de a-și spăla rufele în familie, fără a se ajunge la bătaie ca la Pitești, sau a critica regimul care le face aceste înlesniri, ce se vor înmulți, încercându-se chiar eliberarea, indiferent de pedeapsă, a celor care vor înțelege realitățile.

Pe 17 Aprilie a intrat col. Gheorghe Crăciun în „club”, cu o suită după el și i-a prezentat pe cei din club, amintind de unele realizări ale regimului. A luat apoi cuvântul un necunoscut, întărind cele spuse de colonel, adăugând că poporul le va pune la îndemână reviste, ziare, filme, posibilitatea de a se informa, spre a se familiariza cu lumea în care partidul și guvernul intenționează să-i reîntoarcă și să-i încadreze... și le-a spus: „Guvernul vă întinde mâna prin mine. Depinde de dumneavoastră dacă vroiți să o primiți sau o respingeți”. Cel care vorbise fusese Alexandru Drăghici, ministrul de interne.

A doua zi după trecerea lui Alex. Drăghici, pe 18 Aprilie 1962 s-a anunțat decretul cu grațierea lui Demetrescu Radu Gyr și a lui Nichifor Crainic. Iar col. Gheorghe Crăciun a adus ziarul Glasul Patriei, făcut pentru exilați și în care era trecută declarația poetului:

„...Mă desolidarizez de cei care au agățat în cârligele abatorului din București, în loc de animale, carnea oamenilor uciși... Condamn pe asasinii lui Duca, Armand Călinescu, Madgearu, Nicolae Iorga și vestejesc toate crimele și pe toți criminalii, în frunte cu Horia Sima, cârțița galeriilor subterane imperialiste. În 1945, Horia Sima și-a trimis în parașută hitleristă pe Nicolae Pătrașcu pentru a continua crimele lor... pentru a împiedica poporul să scape de asupritorii și exploatații lui... Dragostea mea față de patrie și popor, admirația mea față de marile realizări din România de astăzi, în domeniul artei și culturii, a științei și tehnicii, în industrie și agricultură, mă obliga să declar că voi închina toată munca mea patriei, Republicii Populare Române.”

Și Nichifor Crainic a fost adus la „Club” și pus să scrie în „Glasul Patriei”, - el care înfățișase adevărata stare a românului întemnițat:

„...Și dragostea de neam m-a făurit să cânt moșia-n care n-am doi coți pentru mormânt. Și pentru aceasta fac osânda cea mai grea, nici zdreanța-n care zac nu e măcar a mea...” Acum, în plină vânătoare a spiritelor, era dat exemplu că „înțelese” să răspundă la mâna-ntinsă, necurățată de sânge a lui Alexandru Drăghici, și fusese numit în colegiul de redacție al revistei „Glasul Patriei”.

Într-o altă ședință cu 450 muncitori din ateliere, s-a trecut la prelucrarea elementelor fanatice care nu renunțau la idei:

DUMITRESCU PETRE a afirmat: „Nu înțeleg să fac lichelism. Nu înțeleg să condamn, sau să combat crimele făcute de legionari. Nu înțeleg să particip la scrierea de articole la gazeta de Perete...”

CĂPĂȚĂŢĂ GRIGORE: „Refuz să dau ori ce fel de declarații care se referă la crimele și jafurile făcute de legionari, fiindcă acestea nu au fost făcute de legionari...”

BUGAN ION: „În FDC (FRĂȚIILE DE CRUCE) am învățat să fiu corect, cinstit, sincer. N-am regretat și nu regret că am activat în FDC. Aici m-am format ca om în societate, aici am primit educația în sens naționalist...”

MOCANU D. VASILE a adăugat: „Nu înțeleg să vorbesc despre aceste lucruri, întrucât nu am cunoștință de ele, eu considerându-mă nevinovat și deci nu înțeleg să vorbesc cum o fac ceilalți deținuți.”

Pentru că odată intrat în acest „proces” de reeducare trebuie să-i atragi și pe ceilalți, să fii solidar și combativ.

Astfel au vorbit, **IOACHIM MARIN**, inginer, fost comandant legionar: „Când am văzut câte nelegiuiri facem noi legionarii, m-am scârbit. Domnii pe care-i discutăm refuză să recunoască că organizația legionară a fost criminală, dar prin atitudinea lor nu pot fi calificați

altfel decât criminali. Rog administrația să-i scoată din mijlocul nostru, deoarece consider că nu merită să stea între noi.”

BUMB VASILE, muncitor, a spus printre altele: „Cei din fața noastră pot fi comparați cu niște fosile vii, preistorice. Ei au rămas, la aceleași concepții pe care le-au avut acum 30-35 de ani, fără să țină cont că societatea evoluează și că de fapt mișcarea legionară care a generat aceste concepții nu mai există de mult. Pe aceștia eu îi consider niște păduchi care ies pe fruntea curată a unor oameni, pe care-i face să roșească, și-i consider ca niște mere putrede ce pun în pericol pe cele bune...”

CALMUSCHI ION: „Regret că printre noi se mai găsesc elemente ce s-au așezat de-a curmezișul drumului, căutând să ne împiedice pe noi, cei mulți, de a merge înainte. Garda de fier a fost aruncată la lada de gunoi. Cei ce mai cred în ea constituie gunoiul și noi nu putem trăi cu gunoiul în casă. Trebuie scos afară și de aceia rog administrația să scoată din mijlocul nostru acest gunoi.”

GRIGORESCU NICOLAE, comandant legionar, fost prefect de Dâmbovița, a arătat: „Noi, foștii comandanți legionari, am fost primii criminali. Mi-am prăpădit tinerețea în școala crimei... îmi e rușine că am făcut parte din această sectă

Aurel State povestește în cartea sa:

„Spre primăvara anului 1964, col. Gheorghe Crăciun ne scoase cu forța din Zarcă la un miting pe secție. Refuzul cărții i se părea un argument spectaculos împotriva refractarilor la reeducare. Sigur de succes (reușise doar să joace pe degete cărțurari și foști demnitari) se năpusti asupra celor mărunți.

a ucigașilor. Acești indivizi au orbul legionarilor... Aceștia caută să se opună hotărârii majorității deținuților legionari care s-au rupt de trecut și merg pe linia reabilitării.”

LUCINESCU DUMITRU: „Am intrat în FDC la 13 ani și deci cunosc educația care s-a făcut. Ceea ce a fost mai criminal a fost că tinerii, la vârsta cea mai fragedă, erau inoculați cu misticismul religios, cu mitul comandantului, cu teama față de blestemul poporului și neamului, în cazul că nu vor respecta crezul legionar. Au fost puși să depună jurământ că vor sluji până la moarte legiunea și pe șefii ei. În FDC tinerii s-au sclerozat, n-au mai văzut nimic în jurul lor decât ideea de jertfă pentru legiune.

Acești tineri formați în FDC, în spiritul răzbunării, al crimei și dezmățului, au devenit legionarii de mai târziu care au pus mâna pe pistol și pe secure și au luptat împotriva poporului...”

Îmi e milă de aceste victime, îi condamn cu tărie și rog administrația să-i scoată din mijlocul nostru, pentru că nu merită să stea printre noi.”

GHEORGHE AUREL, legionar de 20 de ani, a declarat: „N-aș fi crezut niciodată că mai există asemenea nebuni, oameni atât de înrăiți, ca cei patru. Aceștia, prin atitudinea lor, sfidează tot ce facem noi aici, pentru curățirea sufletelor noastre.”

Până **ZAHARIA-ZAHU**, absolvent al Academiei comerciale, șef grupă FDC a spus: „Numai niște nebuni ar fi putut debita atâtea ineptii. Dacă administrația i-ar fi lăsat între deținuți, în colonie, ar fi linșăți.”

- Când cartea și cearșaful sunt numai în antecamera reeducării, mă lipsesc de ele, răspunsei emoționat la întrebare.
- Spune răspicat, de ce refuzi reeducarea? ...mă țintui el.
- Sunt destul de educat ca să mai am nevoie de așa ceva! ...col. Gheorghe Crăciun aprins (îmi spusese că sunt un bandit care nesocotește realizările regimului); i-am strigat că nu mi-e teamă de el, că dacă grija lui e să-și

dobândească epoletul de general... a mea e să rămân om. În ce privește realizările regimului, adăugasem că îngrămădirile de bolovani nu înseamnă nimic, atîta vreme cât oamenii sânt batjocoriți ca la AIUD. În forfota care se crease, un vechi deținut îmi desprinsese mâna de pe cârja și mi-o sărută...”

sursa: Cicerone Ionițoiu www.universulromanes.com

Cu aceeași ocazie, învățătorul Minea A. Stefan (din comuna Erbiceni-Podul Iloaiei) grațiat în același timp cu decretul 772/1962, a fost pus să admonesteze o serie de fruntași legionari care nu cedaseră la aceea oră.

Lui Radu Mironovici i-a spus printre altele: „Sunteți răspunzători direct de sutele sau chiar de miile de tineri care au suportat din plin greutățile amare ale închisorii, prin atitudinea dumneavoastră pe care ati avut-o afară și încă o mai aveți și în detenție. Nu vă rămâne decât datoria de a-i descătușa de cătușele - în care i-ați ținut, îndemnându-i să schimbe drumul acesta spinos, pe care i-ați adus, cu unul luminos. Domnule Mironovici, consider că atitudinea dumneavoastră o faceți intenționat pentru a nu pierde nimic din aureola de mare comandant al Bunei Vestiri.”

Altuia i-a spus: „Domnul Ilie Niculescu, care de 21 de ani clocește aceleași ouă verzi, legionare, a ajuns la concluzia că ideea naționalismului creștin este cea care va cuceri lumea. Domnul Niculescu preferă să moară ca un neghiob pentru legiune decât să-și vadă faptele murdare din trecut, să renunțe la activitatea legionară și să sfătuiască și pe cei care încă se mai mențin pe poziții dușmănoase să renunțe la aceasta.

„Lui Petre Pandrea i-a spus: „Dumneata te scalzi în două luntre, nu vrei să fii alături de popor, fapt pentru care ai fost izolat de popor. Este bine ca să-ți revizuiști poziția pentru că nu mai este în concordanță cu viața.”

La acest sfârșit de Octombrie 1962, col. Gheorghe Crăciun zâmbea mulțumit că reușise să înlocuiască „tortura continuă” care la Pitești făcuse din victime călăii celorlalți, cu „autoanaliza” care avea același scop de a transforma deținuții în informatorii securității cu angajamente precise luate înainte de eliberare.

În fața exaltării unora la realizările debitate și a cuceririi spațiului cosmic au fost comentarii ce au supărat pe reeducatori; unul a zis: „De 20 ani de când închisorile sunt pline, de nu mai avem loc, oare cu aceste somități ce zac nevinovate nu s-ar fi putut construi mai mult?”

Mai mult de jumătate din sală, mai precis 238 civili, îmbrăcați și rași proaspăt erau așezați pe bănci. Col. Gheorghe Crăciun, le-a spus: Azi se eliberează al doilea lot de deținuți politici. Aseară s-au mai eliberat 20 de foști deținuți. Ei merg acasă, au certificate și foaie de drum. De fapt, pe 3 Ianuarie 1963 apăruse un decret de grațiere a 2543 condamnați.

Manifestări contra reeducării au fost peste tot pe unde s-a impus acest sistem josnic, nu numai la Aiud. Dar la Aiud numărul lucizilor a fost numeros de câteva sute. Cei care refuzau să se automurdărească la insistențele col. Gheorghe Crăciun au fost izolați în regim sever, la Zarcă, de unde vârfurile (politice), copleșite de ani și ani de suferință și boli, erau scoase spre a citi, a se „documenta” despre realizări sporadice. Alții, care nu prea dădeau rezultatele scontate la cluburi, erau duși în fabrică să dovedească prin muncă că vor fi folositori societății la eliberare.

Declanșarea ultimei reeducări, anul 1962

Demostene Andronescu - Reeducarea de la Aiud

În reeducarea de la Aiud, pentru a fi înfrântă rezistența oamenilor, au fost întrebuițate cu mai mult rafinament și cu mai multă subtilitate poate, toate metodele experimentate cu un deceniu în urmă la Pitești. Deși agresiunile fizice nu au lipsit (rezistenților la reeducare li s-a aplicat un regim extrem de dur: înfometare, frig, izolare, lanțuri etc), la bătaie nu s-a recurs.

Și nu s-a recurs la bătaie nu pentru că ucigașii de suflere ar fi devenit, între timp, mai umani, ci din cu totul alte motive. La Pitești toți subiecții asupra cărora s-a acționat erau tineri și toți proaspăt arestați. Deci, toți erau, din punct de vedere fizic, viguroși și rezistenți și, pentru a putea fi înghinunțiați mai ușor, era nevoie ca mai întâi să fie ruinați fizic. De aceea, la Pitești reeducarea a început prin aplicarea torturii fizice neîntrerupte

și, în câteva luni, chiar și cele mai robuste exemplare au fost transformate în epave.

La Aiud situația era, din acest punct de vedere, cu totul alta. Nici unul dintre cei ce urmau să treacă prin reeducare nu mai era tânăr și, în plus, majoritatea dintre ei (afară de cei arestați în 1958-1959) aveau în urma lor ani grei de temniță. Așa că din punct de vedere fizic toți erau la limita de jos a rezistenței. Apoi în Aiud nu s-a recurs la bătaie și pentru că cei care au inițiat reeducarea voiau să dea acestei

acțiuni un aspect legal și uman. Voiau, vezi Doamne, să recupereze materialul uman din închisori, pentru ca purificat și recondiționat să-l redea societății. De altfel, de acest lucru se făcea mare caz. Colonelul Crăciun, cel care a condus această acțiune, ori de câte ori inaugura un nou club (colectivele pregătite pentru reeducare erau, pretențios, numite cluburi) ținea să sublinieze cu o ironie nedisimulată acest lucru.

„Nu ne mai impresionează nimic pentru că nu mai avem nimic de pierdut. Ne-ați luat tot și, luându-ne tot, ați făcut din noi oameni cu adevărat liberi. Și ne comportăm ca atare”.

tratament inuman, oamenii închisorilor deveniseră imuni la suferințele fizice.

Cu cât asuprirea era mai mare, cu atât rezistența morală a celor asupriți creștea. Și acest lucru îl știau și asupritorii...

În legătură cu aceasta îmi amintesc de o discuție pe care am avut-o cu un ofițer politic, cu câteva luni înainte de începerea reeducării. Pentru a sonda starea de spirit a deținuților, administrația închisorii, și îndeosebi ofițerii politici, ne scoteau periodic la anchetă și, câteodată, cu unii dintre noi se străduiau să întrețină discuții oarecum amicale. Nu-mi mai amintesc exact cum a debutat și cum a evoluat discuția dar, la un moment dat, ofițerul respectiv, un căpitan pare-mi-se, a exclamat oarecum iritat:

„Cum mama dracului mai puteți, mă, să rezistați atât?! Din ce fel de aluat sunteți făcuți de nimic nu vă atinge? Ne siliți să excogităm, pentru a vă veni de hac, fel de fel de pedepse și voi vă comportați de parcă nu mai aveți

instinct de conservare. Nimic nu vă mai impresionează”.

„Nu ne mai impresionează nimic - am îndrăznit să-i răspund - pentru că nu mai avem nimic de pierdut. Ne-ați luat tot și luându-ne tot ați făcut din noi oameni cu adevărat liberi. Și ne comportăm ca atare”.

Nu a mai spus nimic. M-a privit lung și m-a expedit înapoi în celulă. Nu știu dacă ofițerul politic respectiv a înțeles ce am vrut să-i spun, însă, cu siguranță, superiorii lui știau acest lucru, pentru că Ministerul de Interne avea angajați, pe lângă torționarii și brutele care ne supravegheau, și colective de oameni școlii care observau și studiau comportamentul deținuților. Și de observațiile și de concluziile acestora au ținut, desigur, cont cei ce au conceput și organizat reeducarea. Aceștia au înțeles că, pentru a ne face din nou vulnerabili, vor fi nevoiți să ne restituie câte ceva din ceea ce ne luaseră. Și au început prin a ne reda speranța.

Reeducarea a început la Aiud, după cum am mai amintit deja, în primăvara anului 1962. Ea a fost însă concepută și minuțios pregătită cu mult timp înainte. După unele indicii, se pare că această acțiune a fost hotărâtă în birourile Comitetului Central și ale Ministerului de Interne în același timp în care au fost hotărâte și masivele arestări din anii 1958-1959. După retragerea trupelor sovietice din România, comuniștii români au luat o serie de măsuri menite să intimideze populația și să preîntâmpine eventualele încercări de revoltă, pe de o parte, iar pe de altă parte, să dovedească Moscovei că regimul comunist din România este consolidat și că poate face față singur „reacțiunii interne”.

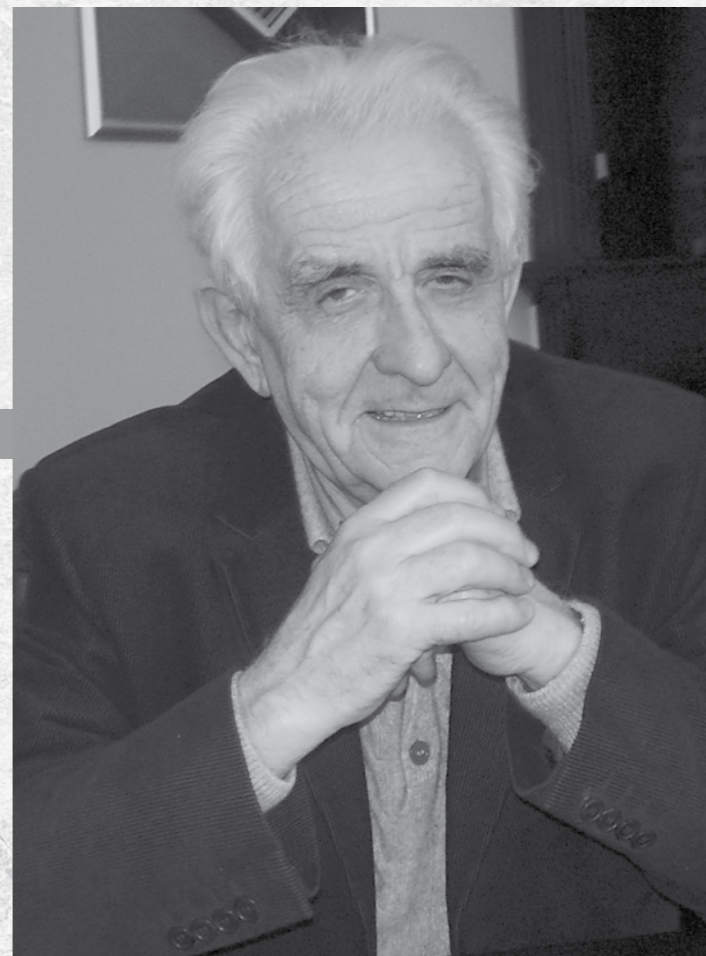
Printre măsurile luate atunci se numără și arestările operate în perioada imediat următoare. Tot atunci, însă, ei au hotărât și regimul care urma să fie aplicat tuturor celor din închisori pentru ca aceștia, atunci când se vor elibera (la termen sau datorită conjuncturii, înainte de termen) să iasă din închisoare nu cu aură de eroi, ci stigmatizați și compromiși, încât să nu mai constituie un pericol pentru regimul comunist.

În acest scop, deținuții asupra cărora urma să se acționeze, au fost concentrați după apartenență politică și origine socială, în trei mari închisori: Aiud, Gherla și Botoșani. Nu știu cum a decurs acțiunea de reeducare în celelalte închisori, dar deținuților de la Aiud li s-a acordat, din acest punct de vedere, o atenție specială, deoarece aici erau întemnițați cei mai înverșunați adversari ai comunismului, în marea lor majoritate intelectuali.

La Aiud, pregătirea acestei acțiuni a început încă din vara anului 1958 prin schimbarea conducerii închisorii. Atunci, celebrul Coler a fost înlocuit cu, nu mai puțin celebrul (tot) colonel Gheorghe Crăciun. Această schimbare nu a fost făcută întâmplător, ci a fost extrem de bine gândită, deoarece colonelul Crăciun era persoana cea mai indicată pentru ducerea la bun sfârșit a acțiunii ce se pregătea.

„V-am adunat aici, laolaltă, să discutați între voi și să vă spălați rufele în familie”, spunea el de fiecare dată. Puteți să folosiți, unul împotriva altuia sau altora, în demascările pe care le veți face, toate cuvintele existente în vocabularul limbii române. Nu aveți însă voie să criticați regimul și, mai ales, nu aveți voie să vă bateți sau să vă omorâți între voi. Noi nu vrem să reedităm aici ceea ce s-a petrecut la Pitești, ci vrem, doar, să scoatem putregaiul din voi, pentru ca, purificați, să vă redăm societăți.”

Responsabilii cu reeducarea erau, deci, conștienți că nu cu băta vor reuși să înfrângă rezistența morală a deținuților și să scoată, cum pretindeau, „putregaiul” din ei. După atâția ani de detenție și de

Zarca Aiud

Presiunile exercitate, la Aiud, de colonelul Crăciun, nu erau brutale, erau rafinate, mai mult psihologice, reductibile la două: uzarea nervoasă, prin izolarea la Zarcă și șantajul:

„Nu vă faceți reeducarea, nu veți gusta libertatea. Veți sucomba aici. Mai mult, veți fi blestemați de camarazii voștri, întrucât, vor rămâne și ei, pe mai departe, în temnița în care voi i-ați adus.”

Pierdut în mulțimea natului de rând, nu mă simțeam vizat. La Aiud apoi nu se urmărea implicarea unor oameni din afară, nu se avea în vedere deschiderea de procese noi, or acest fapt era de natură să înlesnească cedarea. Un sentiment de tristețe m-a încercat totuși.

Țurcanu a dorit mult să fie pus în situația de a face reeducarea „marilor vinovați” aflați la Aiud. Întrevedea succese uluitoare. Au existat însă și sceptici. „La Aiud? Ar fi fost sfâșiat cu dinții.” Ei bine, la Aiud capitulările au fost aceleași, la fel de numeroase, la fel de diversificate. Ampretele vârstelor nu au fost de natură să modifice, în esență, comportamentul uman, desfășurat în limitele a doi parametri: ticăloșia lașă și eroismul sublim.

Nu a fost singura întâlnire de acest gen. Au urmat altele, cu alte măști, aceeași piesă. S-au organizat cluburi, cluburi mari, cluburi restrânse, pentru o mai largă și eficientă participare. Ni s-au pus la dispoziție cărți. Ni s-au proiectat filme, unele remarcabile, premerse, evident, de

Și totuși ! . . . Cu toată râvna depusă de colonelul Crăciun și de staff-ul lui de demolatori de conștiințe, cu toate metodele drăcești imaginate de aceștia pentru a înfrânge rezistența unor oameni aduși în situații limită, Aiudul acelor vremuri de urgie nu a cunoscut doar prăbușiri, ci și înălțări, adevărate piscuri de rezistență și de demnitate.

Este suficient să evocăm comportamentul exemplar al celor două figuri considerate simbol al tăriei de caracter și al demnității umane, profesorul George Manu care a preferat să moară decât să facă fic și cel mai neînsemnat compromis, și prințul Alexandru Ghica, cel care a rezistat cu stoicism aristocratic la toate încercările, uneori furibunde, ale colonelului Crăciun, de a-l îngenunchia, pentru a demonstra că, în aceasta înclăștare cu forțele răului, demnitatea condiției umane a fost salvată. Dar ei nu au fost singurii. Au fost însă cele

PSIHOLOGIA REEDUCĂRII DE LA AIUD

nelipsite jurnale, cu problematica lor stereotipă: tractoare arând, secerătoarele culcând valurile mării de spice, muncitorii ridicând baraje. Am vizionat, la Aiud, filme ca: Lupeni '29, Străinul, Setea, Codin Darcee, Procesul maimuțelor.

Descopeream, cu plăcere, persuasiunea peliculei. Partizanatul, pledoariile pro domo, erau evidente. Reale erau și respingerile lăuntrice. Crăciun știa acest lucru. El mai știa însă și aceea că, în cele din urmă, ceva tot va rămâne. Emoțiile premerg discernământul și lasă urme, uneori influențându-l chiar.

(Viorel Gheorghită - Et ego)

mai proeminente figuri ale rezistenței la această criminală acțiune, rezistența reprezentată de un impresionant număr de oameni de toate categoriile.

În toata perioada reeducării, Zarca, și nu numai Zarca, ci și unele secții special amenajate pe Celular, au fost pline de așa-numiții recalcitranți asupra cărora s-au făcut bestial de inumane presiuni fizice și morale pentru a-i determina să cedeze. În afară de aceștia care erau izolați și strașnic de supravegheați, alții, aleși la întâmplare sau după criterii pe care nu le-am înțeles niciodată, erau împrăștiați, pentru a fi „contaminați”, printre cei deja reeducați din fabrica sau din așa-zisele Cluburi care funcționau în incinta închisorii propriu-zise.

Ca și în cazul căderilor, nici rezistențele nu au fost la fel. Unii au rezistat eroic, cu ostentație, sfidând și înfruntând

GRUPUL „RECALCITRANȚILOR”

pe asupritori, căutând parcă anume să întrețină între ei și aceștia o permanentă relație de adversitate care să creeze acea tensiune spirituală care să le mentina și să le potenteze îndârjirea. Alții au rezistat discret, cu un soi de umilință creștină, căutând să explice reeducatorilor de ce nu au ei posibilitatea sufletească să facă ceea ce li se cere. În sfârșit, o a treia categorie era cea a misticilor. Acestia, conștienți fiind că lupta în care erau și ei implicați transcende lumescul, dându-se în spirit, au rezistat cu seninătate, fără să cârtească, asumându-și suferința ca pe o datorie a vieții lor. Cei din primele două categorii au rezistat, sperând încă la o salvare în veac, pe când cei din ultima categorie rezistau pentru a se salva în eternitate. Profesorul George Manu și prințul Alexandru Ghica făceau parte din această ultimă categorie”-

Demostene Andronescu

George Manu

NEA PETRACHE

Așa-l cunoșteau cei mai mulți dintre oamenii simpli, deținuți la Aiud, în perioada reeducării sau a autoanalizelor critice: Nea Petrică Românul. Mai ales după ce, odată, întrebându-l careva dintre deținuții mai puțin școliți, de la țară, probabil, „Ce profesie aveți dumneavoastră, domnule Țuțea?”, acesta îi răspunsese simplu: „Român! Român de profesie!”. Și „porecla” de atunci, transformată în renume, așa-i rămăsese: „Petre Țuțea, Românul”.

Altădată, tot în Aiud, în timpul unei plimbări în cerc, alături de părintele profesor Dumitru Stăniloie, când acesta îl întrebase serios cum s-ar defini el însuși în fața unui public de intelectuali, Nea Petrică, plin de umor, îi spusese:

- În fața intelectualilor? Niște proști care caută neaflând? Pentru ei... „Popă de țară”.

- Și atunci, unde aveți parohia? îl întrebă Dumitru Stăniloie.

Radu Gyr

- Unde să am parohia, părinte? Unde apuc: la catedre improvizate oriunde și chiar și de la vreun amvon, dacă mi se oferă.

După aceea, explicația dată părintelui profesor se adăugă poreclei, amplificându-i faima de „Român și popă de țară”.

Alexandru Ghica

Cine să se mai fi îndoit de asta, când, deseori, era văzut în curtea penitenciarului prinzându-l întâmplător pe câte un țigan sau pe un amărât de rob de mână pe care-l întreba:

- Știi tu, măi Niță, ce-i Adevărul?

Îndoiala

Demostene Andronescu,
lui V. Voiculescu

Mai este, Doamne, până-n cer? Mai este
Pân-să mă faci părtaş luminii Tale?
Sau poate tot n-a fost decât poveste
Și-am colbăit degeaba-atâta cale.
De-atâta vreme urc târâș, pe coate
Și-am smuls în cățărare-atâți Luceferi
Că de-o mai ține mult urcușul, poate
Doar cei prea-nalți să mai rămână teferi.
Și-am risipit atâta suflet, Tată,
În râvna mea neasemuit de mare
Că de-o mai fi s-ajung în cer vreodată
N-o sa mai am ce-ți pune la picioare.
L-am dat tribut la fiecare vamă,
L-am așternut pe fiecare treaptă,
Și-l risipesc-ntruna, dar mi-e teamă
Ca la sosire nimeni nu m-așteaptă.
Târâș, pe brânci, cu sufletul la gură,
Urc muntele cu-nchipuite crește;
Din tot ce-am fost mai sânt o picatură.
Mai este, Doamne, până-n pisc, mai este?!

În loc de rugăciune

Demostene Andronescu

În seara asta, Doamne, Te vei culca flamând,
Azima rugăciunii n-o vei avea la cină,
Nici blidul de smerenii, nici stropul de lumină
Ce-mi pâlăpăia altdată în candela de gând.
Sunt prea sarac, Stapâne, nu am ce-Ți oferi
Să-ți stâmpar foamea, furii mi-au tâlharit
cămara
Și de puținul suflet ce îl păstram ca sara
Să am, ca tot creștinul, cu ce Te omeni.
Aș vrea să-ți pot întinde un gând sfios măcar
Dar nu, nu pot, gradina mi-e vraiste și goală,
Mi-a mai rămas pe-un lujer o singura petală
Și pe un ramur veșted un singur fruct amar.
De l-aș culege-n pripa sa Ți-l aduc prinos,
Șoptind o rugăciune și tremurând o cruce,
Ar fi păcat de moarte că, Doamne, Ți-aș aduce
Otrava-n cupe sparte și Te-aș târâ prea jos.
Zadarnic stai de veghe și-aștepti umil și blând,
Azima calda-a gurii n-o vei avea la cină
Și-n cerul Tău de gheață cu țurturi de lumină
În seara asta, Doamne, Te vei culca flamând.

Încremenire

Demostene
Andronescu,
Aiud, 1959

A-ncremenit și timp, și necuprins
și sufletul ni s-a sleit ca săul,
nimicul ca pecinginea s-a-ntins
oprind pe loc și binele și răul.

Eternu-a pus pecete devenirii
și s-a oprit din curgere durată,
ascuns pe undeva-n afara firii
destinul ciung nu-și mai învârte roata.

Nimic nu se întâmplă și nimic
Din câte sunt sub cer nu mai tresaltă,
Sărmana lume cu durerea-n spic
De Dumnezeu a fost lăsată baltă.

Pe fondul sur al timpului-mpietrit
Suntem antice basoreliefuri,
Tocite statuete de granit
Pe-alocuri cu reflexe de sidefuri.

Proiect realizat cu sprijinul Municipiului Baia Mare prin programul de finanțare nerambursabilă în anul 2014

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a finanțatorului.
Acest material se distribuie GRATUIT.